

Κερασιά

Τζουραμάνη Ε., Λιοντάκης Αγ., Σιντόρη Αλ., Ναβρούζογλου Π., Παπαευθυμίου Μ.,
Καρανικόλας Π. και Αλεξόπουλος Γ.

Εισαγωγή: Η καλλιέργεια της κερασιάς (*Prunus avium* L), αποτελεί, από τους αρχαίους χρόνους, μία από τις πλέον διαδεδομένες καλλιέργειες στην Ελλάδα. Οι καλλιεργούμενες ποικιλίες κατατάσσονται σε δύο κατηγορίες: τις απαλόσαρκες και τις σκληρόσαρκες. Τα κεράσια των ποικιλιών της πρώτης κατηγορίας προορίζονται κυρίως για μεταποίηση ενώ της δεύτερης για νωπή κατανάλωση.

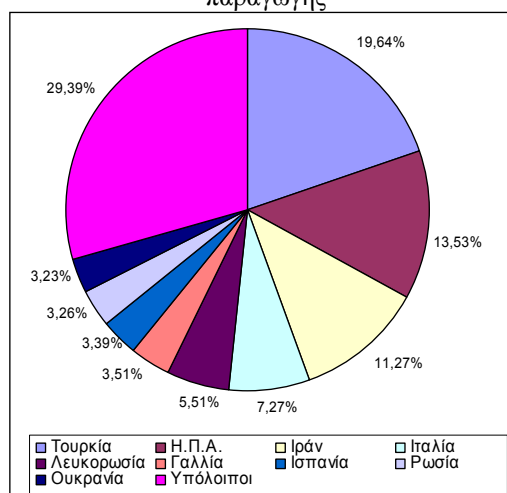
Οι κλιματικές συνθήκες παίζουν καθοριστικό ρόλο τόσο κατά την εγκατάσταση όσο και κατά την παραγωγική ζωή της κερασιάς. Έτσι, η εγκατάσταση της φυτείας πρέπει να γίνεται σε περιοχές όπου εξασφαλίζονται αρκετές ώρες χειμερινού ψύχους (για τη διακοπή του ληθάργου) ευνοϊκές καιρικές συνθήκες κατά την άνθηση και δροσερό καλοκαίρι¹. Οι βροχές κατά την περίοδο της άνθησης μειώνουν το ποσοστό της καρπόδεσης, προκαλούν σχίσσιμο των καρπών στις σκληρόσαρκες ποικιλίες και ευνοούν την ανάπτυξη μυκητολογικών ασθενειών (κυρίως μονίλια). Τέλος, οι υψηλές καλοκαιρινές θερμοκρασίες, υποβαθμίζουν την ποιότητα του καρπού και επηρεάζουν τη διαφοροποίηση των οφθαλμών με αποτέλεσμα την εμφάνιση δίδυμων καρπών, φυσιολογικής ανωμαλίας που μειώνει την εμπορική αξία της παραγωγής².

Παραγωγή: Η παγκόσμια παραγωγή κερασιών ανέρχεται σε 2 εκατομμύρια

τόνους, ενώ οι καλλιεργούμενες εκτάσεις φτάνουν τα 3,5 εκατομμύρια στρέμματα.³

Οι κυριότερες χώρες παραγωγής είναι η Τουρκία και οι Η.Π.Α. με παραγωγή 390 και

Γράφημα 1. Κατανομή της παγκόσμιας παραγωγής

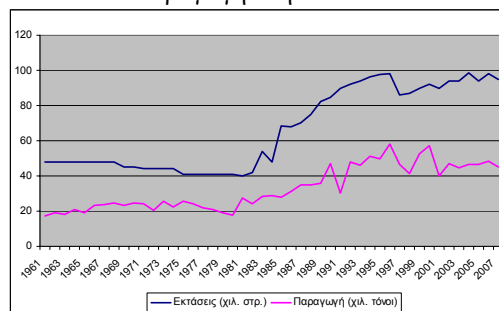

Πηγή: FAO 2007

270 χιλιάδες τόνους αντίστοιχα, ενώ ακολουθεί το Ιράν με παραγωγή 225 χιλιάδων τόνων περίπου³ (Γράφημα 1). Στην Ε.Ε. παράγονται περίπου 520 χιλιάδες τόνοι κερασιού ανά έτος, ενώ οι κύριες παραγωγικές χώρες είναι κατά φθίνουσα σειρά η Γερμανία, η Ιταλία, η Ισπανία και η Γαλλία.

Η Ελλάδα από άποψη παραγωγής καταλαμβάνει την 11^η θέση στον κόσμο, παρουσιάζοντας όμως αυξητική τάση (45 χιλιάδες τόνοι περίπου)³ (Γράφημα 2). Η καλλιέργεια της κερασιάς εντοπίζεται κυρίως στην Μακεδονία (Γράφημα 3), στους νομούς Πέλλας και Ημαθίας⁴.

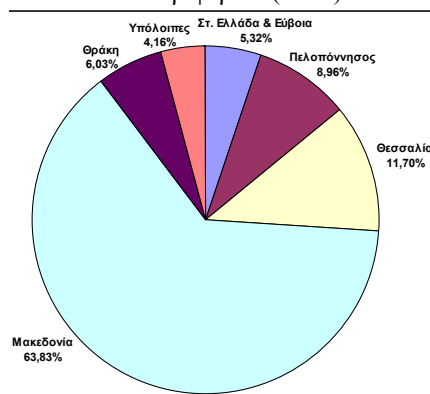
Γράφημα 2: Καλλιεργούμενες εκτάσεις και Παραγωγή στην Ελλάδα

Πηγή: FAO 2007

Αγορά: Οι Η.Π.Α. και η Τουρκία είναι οι χώρες με τις μεγαλύτερες εξαγωγές στον κόσμο. Η επιτυχία των Η.Π.Α. στηρίζεται στην πολύ καλά διαμορφωμένη αλυσίδα παραγωγής και εμπορίας,⁵ ενώ της Τουρκίας, οφείλεται σε μεγάλο βαθμό σε μια εταιρία, η οποία δραστηριοποιείται τόσο στην παραγωγή όσο και στη διακίνηση κερασιών. Η επιτυχία της στηρίχθηκε στην παραγωγή πιστοποιημένων προϊόντων, στην επέκταση της συγκομιδής με την καλλιέργεια όψιμων ποικιλιών και στη χρήση κατάλληλων μεθόδων αποθήκευσης, τυποποίησης και συσκευασίας.⁶

Γράφημα 3: Κατανομή παραγωγής ανά περιφέρεια (2005)

Πηγή: ΕΣΥΕ, Γεωργική Στατιστική 2005

Οι κυριότερες εισαγωγικές χώρες είναι, κατά φθίνουσα σειρά, η Ρωσία, η Αυστρία, η Γερμανία, το Ηνωμένο Βασίλειο και η Κίνα. Στις χώρες αυτές παρατηρείται έντονη ζήτηση για πιστοποιημένα προϊόντα και μεταξύ αυτών και βιολογικών κερασιών. Τα τελευταία χρόνια το ελληνικό κεράσι έχει αρχίσει να εξαπλώνεται σε νέες αγορές του εξωτερικού, όπως η Ρωσία, εδραιώνοντας σταδιακά την παρουσία του στην ευρωπαϊκή αγορά. Αυτό είναι απόρροια συστηματικής προσπάθειας και επενδύσεων στην τυποποίηση, στη συσκευασία και στη μετασυλλεκτική μεταχείριση των κερασιών. Επίσης, σημαντικός ήταν και ο εκσυγχρονισμός των φυτειών με την

υιοθέτηση νέων καλλιεργητικών μεθόδων και την επιλογή νέων ποικιλιών. Σύμφωνα με στοιχεία του Υπ.Α.Α.Τ., το 2006 εξήχθησαν συνολικά 4.363 τόνοι κερασιών.

Παράλληλα, έντονο παρουσιάζεται και το ενδιαφέρον για τη βιολογική καλλιέργεια της κερασιάς, παρά το γεγονός ότι εμπεριέχει μεγαλύτερο κίνδυνο και αβεβαιότητα. Τόσο η συνολική παραγωγή, όσο και η ποιότητα των παραγόμενων κερασιών μπορούν να επηρεαστούν σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό από τις καιρικές συνθήκες, από τους εχθρούς και τις ασθένειες που προσβάλλουν την κερασιά. Όσον αφορά την κατανάλωση κερασιών, αξίζει να σημειωθεί ότι η Ελλάδα κατέχει την 10^η θέση στον κόσμο. Πρώτη χώρα σε κατανάλωση ανά άτομο είναι η Σερβία και ακολουθούν ο Λίβανος και η Ουγγαρία.

Κόστος Εγκατάστασης*

Το κόστος εγκατάστασης της συμβατικής και της βιολογικής φυτείας κερασιάς ανέρχεται σε 2.250 €/στρ. και 2.150 €/στρ. αντίστοιχα. Περιλαμβάνει όλες τις δαπάνες που πραγματοποιούνται κατά τα πρώτα 5 χρόνια της φυτείας, όσο δηλαδή θεωρείται ότι διαρκεί η εγκατάστασή της. Το μεγαλύτερο ποσοστό των δαπανών πραγματοποιείται κατά τον πρώτο χρόνο της εγκατάστασης, όπου ο γεωργός επιβαρύνεται με την αγορά και εγκατάσταση του αρδευτικού συστήματος καθώς και με την αγορά και την φύτευση των δενδρυλλίων. Αξίζει να σημειωθεί ότι η διαφορά στο κόστος εγκατάστασης μεταξύ συμβατικής και βιολογικής φυτείας είναι πολύ μικρή. Προέρχεται κυρίως από το γεγονός ότι η συμβατική καλλιέργεια είναι πιο εντατική, απαιτεί δηλαδή περισσότερες επεμβάσεις (ψεκασμοί, λιπάνσεις, εντατικά κλαδέματα και ποτίσματα).

Πίνακας 1. Παραγωγικές Δαπάνες Συμβατικών και Βιολογικών Κερασιών

	Συμβατικά		Βιολογικά	
	€/ στρ.	Ποσοστό Συμμετοχής	€/ στρ.	Ποσοστό Συμμετοχής
Έδαφος	100	13,17%	100	16,52%
Εργασία	377,71	49,74%	220,34	36,39%
Αμοιβή Οικογενειακής	199,62	52,85%	118,56	53,81%
Αμοιβή Ξένης	178,09	47,15%	101,78	46,19%
Κεφάλαιο	281,65	37,09%	285,08	47,09%
Αναλώσιμο	229,34	81,43%	224,63	78,80%
Λιπάσματα & Φυτ/κα	131,59	57,38%	118,03	52,54%
Καύσιμα & Λιπαντικά	16,06	7,00%	19,44	8,65%
Αρδευση & Αρδ. Τέλη	39,41	17,18%	21,57	9,60%
Δαπάνες Πιστοποίησης			11,87	5,28%
Λοιπές δαπάνες	42,28	18,44%	53,72	23,91%
Σταθερό Κεφάλαιο	52,31	18,57%	60,45	21,20%
ΣΥΝΟΛΟ	759,36		605,42	

Πηγή: Επεξεργασία συγγραφέων

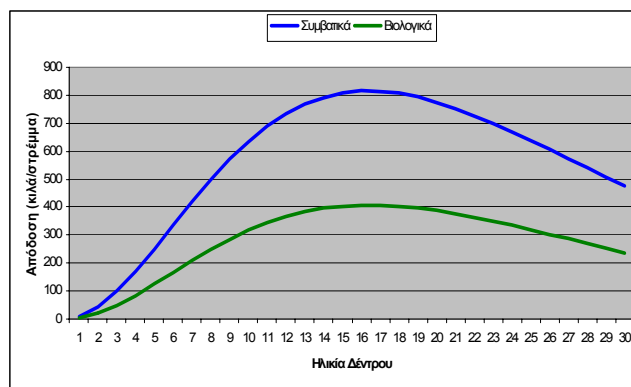
*Τα στοιχεία αυτά που χρησιμοποιήθηκαν προέρχονται από προσωπικές συνεντεύξεις με 35 συμβατικούς και 15 βιολογικούς παραγωγούς των νομών Πέλλας και Ημαθίας.

Παραγωγικές Δαπάνες*

Η συμβατική καλλιέργεια κερασιών παρουσιάζει υψηλότερο κόστος παραγωγής κατά 16,52%, γεγονός που υποδεικνύει ότι είναι περισσότερο εντατική από τη βιολογική. Το μεγαλύτερο ποσοστό συμμετοχής στη διαμόρφωση των παραγωγικών δαπανών καταλαμβάνει η αμοιβή της εργασίας (49,74% στη συμβατική και 36,39% στη βιολογική καλλιέργεια). Οι συνολικές δαπάνες εργασίας στους συμβατικούς παραγωγούς είναι αυξημένες κατά 41,66% σε σχέση με τους βιολογικούς. Αυτό οφείλεται κατά κύριο λόγο στις περισσότερες ώρες εργασίας που απαιτούνται για τη συγκομιδή των συμβατικών έναντι των βιολογικών κερασιών, αφού οι αποδόσεις των συμβατικών είναι κατά πολύ υψηλότερες. Επιπλέον, η συμβατική καλλιέργεια είναι περισσότερο εντατική σε εργασία από τη βιολογική, λόγω του ότι πραγματοποιούνται περισσότερες επεμβάσεις σε αυτή (ψεκασμοί, λιπάνσεις, εντατικά κλαδεύματα και ποτίσματα κ.λ.π.).

Όσον αφορά το κόστος του κεφαλαίου, το μεγαλύτερο ποσοστό καταλαμβάνουν τα λιπάσματα και τα φυτοφάρμακα, που αποτελούν πάνω από το 50% των δαπανών κεφαλαίου. Αν και η βιολογική καλλιέργεια απαιτεί πολύ λιγότερες επεμβάσεις από τη συμβατική, το κόστος των λιπασμάτων και των φαρμάκων είναι συγκρίσιμο με τη συμβατική καλλιέργεια γιατί η τιμή των βιολογικών σκευασμάτων είναι υψηλότερη.

Γράφημα 4. Κατανομή της απόδοσης κερασιάς ανά στρέμμα

Πηγή: Επεξεργασία συγγραφέων

Οι μεταβλητές δαπάνες για τα βιολογικά και τα συμβατικά κεράσια, παρουσιάζονται αναλυτικά στον Πίνακα 2.

Απόδοση και Τιμή*

Οι αποδόσεις της συμβατικής και της βιολογικής καλλιέργειας κερασιάς, ως συνάρτηση της ηλικίας των δέντρων, παρουσιάζονται στο Γράφημα 4. Οι αποδόσεις εμφανίζονται μειωμένες (693 κιλά/στρ. και 327 κιλά/στρ. στη συμβατική και στη

βιολογική καλλιέργεια αντίστοιχα), ως συνέπεια των εκτεταμένων ζημιών που υπέστησαν οι καλλιέργειες κερασιάς στην περιοχή μελέτης.

Οι τιμές παραγωγού προέκυψαν μετά από κατάλληλη προσαρμογή και επεξεργασία των στατιστικών στοιχείων του Υπ.Α.Α.Τ.⁷ και της Eurostat⁸ για τα κεράσια καθώς και των δεδομένων που προέκυψαν από την επιτόπια έρευνα. Η μέση τιμή πώλησης ανέρχεται σε 1,72 €/κιλό για τα συμβατικά και σε 2,38 €/κιλό για τα βιολογικά.

Κατά την αξιολόγηση της επένδυσης^{9†} προέκυψε ότι στην περίπτωση της συμβατικής καλλιέργειας, η επένδυση είναι αποδοτική, ενώ στην περίπτωση της βιολογικής, η επένδυση είναι αποδοτική μόνο εφόσον υπάρχουν επιδοτήσεις[‡].

Προοπτικές Καλλιέργειας

Θετικοί Παράγοντες

- ✓ Η επένδυση στη συμβατική καλλιέργεια είναι αποδοτική
- ✓ Το ελληνικό κεράσι καθιερώνεται σε πολλές αγορές του εξωτερικού
- ✓ Διασφάλιση της απορρόφησης των παραγόμενων ποσοτήτων σε μεγάλο βαθμό, λόγω της προτίμησης του Έλληνα καταναλωτή αφενός στα κεράσια, αφετέρου στα ελληνικά προϊόντα, έναντι των εισαγόμενων
- ✓ Προοπτικές ανάπτυξης της καλλιέργειας σε νότιες περιοχές. Η πρόωπη ωρίμανση προσδίδει ανταγωνιστικό πλεονέκτημα, αφού εκείνη την εποχή θα υπάρχει έντονη έλλειψη στην αγορά
- ✓ Έντονο ενδιαφέρον των καταναλωτών για βιολογικά προϊόντα
- ✓ Εύκολη μετατροπή της συμβατικής φυτείας σε βιολογική

Αρνητικοί Παράγοντες

- ✓ Οι επιδοτήσεις των βιολογικών προϊόντων έχουν μεγάλη σημασία για την ανάπτυξη του κλάδου
- ✓ Η αύξηση των τιμών των λιπασμάτων και των φυτοφαρμάκων συνιστά μεγάλο κίνδυνο, ιδίως στην περίπτωση της βιολογικής καλλιέργειας
- ✓ Η αγορά βιολογικών κερασιών δεν είναι ακόμη καλά διαμορφωμένη

[†] Με τη χρήση της μεθοδολογίας των πραγματικών χρηματοοικονομικών δικαιωμάτων (real options)

[‡] Πρέπει να επισημανθεί ότι δεν έχει ληφθεί υπόψη η αποζημίωση που λαμβάνουν οι παραγωγοί από τον ΕΛΓΑ. Παρόλα αυτά φαίνεται ότι η συμβατική καλλιέργεια είναι συμφέρουσα ακόμη και χωρίς αυτή την αποζημίωση.

Λενδροκομία - Κεράσια: Δίκτυο Παροχής Συμβουλών Καινοτόμων Πρωτοβουλιών στον Αγροτικό Τομέα, Μέτρο 9, Καν.(ΕΚ) 2182/02. **Υπόεργο 2:** Αποτύπωση και Παρουσίαση των Μελετών Περιπτώσεων. **Φάση 3:** Αποτύπωση των Επιτυχημένων Περιπτώσεων-Δραστηριοτήτων. Ι.Γ.Ε.Κ.Ε.-ΕΘ.Ι.Α.Γ.Ε., Οκτώβριος 2008.

Βιβλιογραφία

- 1 Ποντίκης Α.. *Ειδική Δενδροκομία: Ακρόδρυα, Πυρηνόκαρπα, Λοιπά Καρποφόρα*. Τόμος Β', Αθήνα: Εκδόσεις Σταμούλης. 1996.
- 2 Βασιλακάκης, Μ.. *Γενική και Ειδική Δενδροκομία*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Γαρταγάνης. 2007.
- 3 FAO. Agricultural production domain.2007 <http://faostat.fao.org/site/526/default.aspx>
- 4 ΕΣΥΕ. Γεωργική Στατιστική. 2005
- 5 Ανώνυμο. 'Το Αμερικάνικο Κεράσι', Φρουτονέα, Τεύχος 65, Ιούνιος 2004
- 6 Ανώνυμο. 'Ευοίωνες Φέτος οι Προοπτικές για το Ελληνικό Κεράσι', Φρουτονέα, Τεύχος 76, Μάιος 2005
- 7 http://www.minagric.gr/greek/agro_pol/kerasia.htm
- 8 <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>
- 9 Τζουραμάνη Ε., Λιοντάκης, Α., Σιντόρη και Γ. Αλεξόπουλος. Αξιολόγηση οικονομικών κινήτρων βιολογικών καλλιεργειών: Η περίπτωση της παραγωγής βιολογικών κερασιών. **10^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αγροτικής Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητα-Περιβάλλον-Ποιότητα Ζωής και Αγροτική Ανάπτυξη**. 27-29 Νοεμβρίου 2008, Θεσσαλονίκη.